

LAUDUNTYÖPAJAT, muistiot 2017-2018

Työpajaan kuului asiantuntijaryhmä: lampuri Jukka Vitikka, Tikanmäen tila, kunnanpuutarhuri Miia Terämä, Pirkkalan kunta, ELL Johanna Rautiainen, Lammasmaailma, lammas-asiantuntija Kaie Ahlskog, ProAgria Etelä-Suomi, ja maisema-asiantuntija Jutta Ahro, MKN Maisemapalvelut, ProAgria.

Laiduntyöpaja 1

(teksti osin julkaistu Facebookissa, Luonnonlaitumet –ryhmässä.)

Aika: 21.6.2017

Ympäri-hankkeessa Pirkanmaalla seuraamme tämän laidunkauden, miten lampaat kurittavat lupiinia ja kuinka eläimet voivat. Lampaat, 20 pääsipoikaa, laskettiin laitumelle 8.6.2017. Lupiini ei silloin vielä ollut nupulla.

Tiistaina 21.6. järjestimme työpajan, jossa ensimmäisen kerran katsottiin tilanne. Paikalla oli lampuri Jukka Vitikka, Tikanmäen tila, ELL Johanna Rautiainen, Lammasmaailma, lammas-asiantuntija Kaie Ahlskog, ProAgria Etelä-Suomi, kunnanpuutarhuri Miia Terämä, Pirkkalan kunta ja maisema-asiantuntija Jutta Ahro, MKN Maisemapalvelut, ProAgria.

Laidunnusta oli takana 13 päivää. Lampaat olivat asettuneet laitumen pohjoispäähän ja olivat saaneet jo siellä rehevyyden kuriin. Lupiini kukki alueella. Se oli vähentynyt selvästi lampaiden viihtymisalueelta.

Johtopäätöksiä:

1. Eläimet voivat hyvin ja kasvua oli tullut selvästi. Niille oli tehty kuntokartoitus ennen laitumelle tuloa. Ja tarkastus tehdään myös laidunkauden jälkeen, jolloin nähdään todellinen kasvu.
2. Lupiini ei kiinnosta lamapaita etenkin kukkivana, laitumella on niin paljon parempaa syötävää. Siinä vaiheessa, kun ruoan määrä vähenee, lupiinkin käy kaupaksi.
3. Pirkkalan kunta niittää lupiinin pois viikon sisällä, ennen siementen muodostumista. Tämä tehdään varmuuden vuoksi, että eläimille ei tule ongelmia. Lupiinin osista myrkyllisempiä ovat siemenet, sitten kukat ja sitten varret. Tästä syystä paras vaihtoehto olisi, että laidunnus alkaisi mahdollisimman aikaisin keväällä.

Laidunseuranta jatkuu. Seuraava laiduntyöpaja järjestetään elo-syyskuun vaihteessa.

Facebook -teksti 26.6.2017

Portit laitumille ovat haasteellisia siellä, missä liikkuu ihmisiä. Niillä on taipumus jäädä auki... Pirkkalan Virkaniemessä kokeilimme tällaista laidunporttia. Ihmiset pääsevät kulkemaan, eläimet eivät. Portin nimi on englaniksi kissing gate. Tuolla haulla löytyy paljon kuvia ja rakennusmalleja. Myös erilaiset portaat aitojen yli ovat käteviä. Onko teillä kuvia ja kokemuksia erilaisista laidunporttiratkaisuista?

Laiduntyöpaja 2

Aika: maanantai 21.8.2017 klo 13.00-15.00

Yhteenveto:

1. Maastokäynti:

Lampaat olivat erittäin hyväkuntoisia. Ne olivat kasvaneet kesän aikana hyvin. ELL Johanna Rautiainen ja lampuri Jukka Vitikka tarkkailivat ja koittivat eläimiä. Eläimet olivat pirteitä, käyttäytyivät kaikki lajilleen tyyppillisesti, ulosteet olivat normaaleja, eikä mitään ulkoisia poikkeavia merkkejä löytenyt.

Kasvillisuus oli laitumelta syöty lähes loppuun. Pensaikkoon lampaat eivät olleet yltäneet, koska se oli niin korkea. Tärkein huomio oli, että lupiinia ei alueelta löytenyt kuin muutama pienen pieni ruusuke. Käytännössä ei siis lainkaan. Alue näytti elokuun lopulla hyvin hoidetulta ja siistiltä.

Kunnan puolesta todettiin, että laidunnuksessa ei ole ollut juurikaan ongelmia. Yksi ilmoitus kesän aikana oli tullut läänineläinlääkärille. Syynä se, että lampaiden juoma-astia oli varastettu ja yhdellä lampaista ollut virtsakiviä. Kunnanpuutarhuri Miia Terämä oli asian hoitanut. Muuten valvonta kunnan toimesta hoitunut hyvin.

2. Tulokset

- lampaat eivät ole kärsineet lupiinin syömisestä, vaikka sitä on paikoin ollut paljonkin. Syynä tähän lampaiden tapa laiduntaa monipuolisesti. Asiasta kirjoitetaan luonnonlaitumet – sivustolle.
- lupiini hävinnyt lohkolta, tämä tulos rohkaisee suosittelemaan laidunnusta lupiinin torjuntaan.
- kuntalaispalaute ollut positiivista, alue siistiytynyt ja laidunnus tuo moni-ilmeisyyttä

3. Kunnan kanssa sovittiin, että rannan rehevää pusikkoa voisi raivata. Samalla avautuisi näkymiä Pyhäjärvelle. Keskusteltiin myös siitä, että lampaat haetaan lohkolta pois piakkoin, koska ruoka alkaa olla vähissä. Lampuri lupasi mitata eläimiä laidunkauden jälkeen, jolloin niiden kasvua oi verrata alkukesän tuloksiin.

4. Toimenpide-ehdotuksina todettiin yhteisesti, että Pirkkalan Virkaniemen laidunnusta on hyvä jatkaa. Nyt jo rehevyyden poistaminen on näyttänyt merkkejä alueen monipuolisesta kasvillisuudesta. Lisäksi todettiin, että tämän voden kokemuksen perusteella laidunnusta on hyvä suositella lupiinin torjuntaan.

Laiduntyöpaja 3

Aika: keskiviikko 27.6.2018 klo 13.00-15.00

Yhteenveto

Laidunnus:

- Laidunkausi alkoi Virkaniemessä 18.5.2018, alueelle vietiin 49 pässipoikaa.
- 3.6.2018 määrä vähennettiin 26 pässipoikaan
- Juhannuksen alusviikon koko laidun tyhjennettiin kuivuuden vuoksi eli alueella ei ollut syötävää
- Viikolla 29 sinne tuli takaisin 10 lammasta
- Alkuvuosi vuoden 2018 kasvukaudesta on ollut hyvin kuiva eli laidun ei ole uusiutunut, ruoka on loppunut ennen aikojaan
- Työpajassa 27.6. todettiin, että lampaat olivat hyväkuntoisia, pirteitä ja käyttäytyivät normaalisti

Lupiini:

- Laidunnuksen alussa tehtiin kasvi-inventaario lupiinista, sitä ei löytenyt

- Syynä tähän viime syksyn pitkään kestänyt laidunnus, laidun oli syksyllä tyhjä ja laidunnuksen alkaessa aikaisin keväällä 2018, lupiini ei ollut ehtinyt juurikaan itämään. Lampaat todennäköisesti söivät pienet, herkulliset alut heti pois.
- Työpajassa 27.6. ei löydetty lupiinia

Laitumen kunto:

- 27.6. laidun oli melko syöty, ruokaa kuitenkin vielä on eli tilannetta tarkkaillaan.
- Rannan lehtipuusto ja pensaikko on melko tiheää ja kunnan kanssa keskusteltiin, että siellä tehtäisiin ainakin osalla matkaa aukotusta, jotta ruohokasvillisuus leviäisi rinteeseen. Nyt maapohjassa ei kasva tiheään pensaikon/pimeyden vuoksi juuri mitään. Samalla järvinäkymä avautuisi. Luonnon monimuotoisuuden kannalta olisi hienoa, jos alueella olisi sekä tiheää rantapensaikkoa sekä avoimempaa rantaniittyä.

Tuloksia:

- Toisena lupiinin laidunnusvuonna laidunnus aloitettiin ajoissa ja isolla ryhmällä
- Kun lupiini syödään heti lehtiasteella, se ei pääse kukkimaan ja lehdet maistuvat lampaille
- Lupiinin myrkyllisin osa on siemenet, lehdissä vähiten. Myös luonnonlaitumen runsas lajimäärä takaa, että myrkyllisyydestä ei ole haittaa. Koska lammas syö paljon eri lajeja eli on valinnan varaa, pysyy pötsin sisältö sopivana. Pilottilaitumella ei lupiinin määrää tarvinnut tänä vuonna miettiä, koska sitä ei ollut.
- Huomion arvoista on, että jo vuoden 2017 laidunnus kuritti lupiinin niin hyvin, että vuonna 2018 sitä ei löytynyt laitumelta. Näin ollen on helposti pääteltävissä, että laidunnus on erittäin hyvä keino lupiinin torjunnassa.
- Siemenpankin määrää ja kestävyyttä tarkkaillaan, jos esimerkiksi tänä vuonna laidunnus lopetetaan ennen normaalin laidunkauden loppua.

Laiduntyöpaja 4

Aika: 6.9.2018

Laitumen lopputarkastus

Laidunnus jouduttiin lopettamaan valitettavasti laidunkaudella 2018 ennenaikaisesti lampaiden tapaturman vuoksi. Tapaus ei liittynyt vieraslajien laidunnukseen.

Laidunnuksen tulos oli hyvä. Laidun oli syöty loppuun, laidunnusjälki oli hyvin tasaista. Alue oli kehittynyt monilajisuudessaan uskomattoman paljon kahdessa laidunkaudessa. Hyvään lopputulokseen vaikutti varmasti se, että kesän 2018 laidunpaine oli melko iso.

Komealupiinin kannalta laidunnuksen tulos on hyvin positiivinen. Syyskuun alussa 2018 alueelta löytyi vain muutama pieni lehtiruusu. Alkutilanteessa kaksi laidunkautta aiemmin lupiinia oli paljon ja isoina lauttoina.

Lopputuloksena voi sanoa, että laidunnus oikein toteutettuna (hyvä suunnittelu) on järkevä ja toimiva tapa vieraslaji komealupiinin taltuttamiseen. Lisäksi laidunnus lisää muita alueen arvoja kuten edistää luonnon monimuotoisuutta ja hoitaa maisemaa.

